

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت تحقیقات و فناوری

کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹ در کشور

معاونت تحقیقات و فناوری

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

**CORONAVIRUS
COVID-19**

راهکارها و پیشنهادات اجتناب از تکراری بودن تحقیقات در حوزه کووید-۱۹

کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹

معاونت تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

بهمن ۱۳۹۹

یک جستجوی ساده در سامانه طرح ها و مقالات کووید-۱۹ کشور نشانگر تکراری بودن بعضی از موارد پژوهش است. یکی از برنامه های کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹ اجتناب از دوباره کاری است. برای تهیه این سند و برای پیشگیری از تکراری بودن تحقیقات، از دو طریق جستجو در مقالات و وبسایت ها و همچنین مصاحبه با ۱۶ نفر از استاتید، اعضا هیئت علمی و همچنین افراد صاحب نظر دانشگاه های علوم پزشکی کشور که در حوزه پژوهش و علم سنجی فعالیت دارند، ۱۶ راهکار کلی برای پیشگیری از تکراری بودن پژوهش های حوزه کووید-۱۹ به شرح ذیل جمع آوری و پیشنهاد گردید. یادآور می شود که بخشی از این راهکارها عام و در همه حوزه های پژوهش و بخشی به شیوه خاص برای تحقیقات حوزه کووید-۱۹ کاربرد دارند.

۱- پیشنهاد می شود که آیین نامه ای یکسان برای پیشگیری از انجام پژوهش های تکراری نگاشته شود و مصداق های تکراری نبودن پژوهش ها طراحی و اعلام شود تا در هنگام بررسی عناوین طرح های تحقیقاتی به آن توجه شود. لزوم توجه بیشتر به مساله تکراری بودن نیز به داوران و مسئولین بررسی طرح ها جهت تصویب تاکید گردد. این سند می تواند به عنوان سند اولیه اجتناب از تکراری بودن طرح های مرتبط با کووید-۱۹ به این منظور مورد استفاده قرار گیرد. ارتقا این سند در طول زمان لازم است.

۲- تصویب طرح های مرتبط با کووید-۱۹، بهتر است مشروط بر نبودن عنوان تکراری در سامانه جامعه طرح های تحقیقاتی باشد. هر چند تکراری بودن برای بعضی از طرح ها مانند پیمایش هایی که نیاز به تکرار و یا مکان های خاصی دارند و یا پژوهش هایی دارویی که هنوز نتیجه آنها مشخص نشده نباشد. برای تحقق اجتناب از دوباره کاری، کارشناسان پژوهشی در معاونت های تحقیقات دانشگاه های علوم پزشکی، می توانند در ابتدا این مساله را بر اساس سامانه طرح های تحقیقاتی بررسی نمایند و بعد طرح ها برای مراحل بعدی ارسال کنند. پیشنهاد می شود که در داخل هر دانشگاه یکی از کارشناس وظیفه کنترل و به روز رسانی مطالعات تصویب شده و در حال انجام داخل و بین دانشگاهی را در همه سامانه ها داشته باشد تا دوباره کاری ها کمتر شود. این کارشناس بهتر است که قسمت ضرورت انجام کار و روش کار پروپوزال ارائه شده را با طرح های مشابهی که قبلا در سامانه ثبت شده اند تطبیق دهد تا از دوباره کاری جلوگیری شود.

- ۳- به پژوهشگران دانشگاه ها توصیه شود که پیش از شروع به نوشتن پروپوزال، نسبت به کنترل عنوان مشابه در سامانه جامع اقدام نمایند. می توان برای ثبت طرح های کووید-۱۹ گزینه ای را اضافه کرد که از محقق خواسته شود تایید نماید انجام طرحش مصداق دوباره کاری نیست.
- ۴- نباید اجتناب از دوباره کاری به گونه ای باشد که مانع از انجام مطالعات مفید شود. بهتر است که مطالعات دسته بندی شوند و این محدودیت ها شامل تمامی مطالعات نباشد. مثلا بعضی از مطالعات توصیفی مانند مطالعات پیمایشی مکرر که به صورت منطقه ای و یا در تواترهای معینی انجام می شوند بی نیاز از ورود به چنین فرآیندی باشند.
- ۵- پیشنهاد می شود که وضعیت تکراری بودن مقالات و پژوهش های چاپ شده علاوه بر طرح های تحقیقاتی مورد بررسی قرار گیرد. تکراری بودن در سامانه های مقالات چاپ شده بهتر است با دقت دنبال شود.
- ۶- پیشنهاد می شود که در قسمت بررسی متون پروپوزال های طرح ها، از محقق خواسته شود تا نشان دهد، عنوان انتخابی تکراری نیست.
- ۷- معاونت های پژوهشی دانشگاه های علوم پزشکی می توانند با آموزش ها و بازآموزی های لازم جهت استراتژی جستجوی جامع، راه های پیشگیری از تکرار مطالعات، انتخاب عنوان مناسب پژوهشی و آشنایی با سامانه های موجود برای اعضای هیات علمی، دانشجویان و محققین به صورت عام برای همه تحقیقات و به صورت خاص برای تحقیقات حوزه کووید-۱۹ فراهم آورند.
- ۸- پیشنهاد می شود که سامانه های موجود و چگونگی استفاده از آنها برای جستجوی عناوین پژوهش های انجام شده به محققین، اساتید و پژوهشگران معرفی شوند. بهتر است این اطلاع رسانی در فواصل منظم تکرار شود.
- ۹- در سطح دانشگاه ها، برای اعمال محدودیت های تکراری بودن، سقف اعتبار و هزینه اعمال شود. به طور مثال برای طرح های دانشجویی دارای هزینه بالای ۳۰ میلیون ریال و برای طرح های دانشگاهی بالای ۵۰ میلیون ریال تکراری بودن پژوهش ها مورد توجه قرار گیرد. می توان برای طرح های کمتر از این مقادیر سخت گیری کمتری داشت. تحقیقات ارزان تکراری به خصوص در موارد مشق پژوهش مشکل مهمی نیستند. اینها برای رشد جامعه محققین لازم است.
- ۱۰- پیشنهاد می شود که مطالعات کارآزمایی های بالینی حوزه کووید-۱۹ در سطح کشور به صورت چند مرکزی پیش برده شود تا هم اعتبار خارجی مطالعات افزایش یابد و هم از دوباره کاری پیشگیری شود و هم تیم پژوهشی قوی تر با حجم نمونه بالاتری وجود داشته باشد.
- ۱۱- در مطالعات رفتاری، سرولوژیک و پیمایش ها، محدودیت تکراری بودن لحاظ نشود. چرا که این مطالعات لازم است که مرتب تکرار شوند.

۱۲- در صورتیکه مطالعات مشابه همزمان به سامانه ارسال شد، بخشی در معاونت پژوهشی برای ساماندهی طرح ها پیش بینی شود و در صورت نیاز و امکان، طرح های ارائه شده توسط محققان، حتی الامکان تحت نظارت یک تیم واحد انجام شود.

۱۳- پیشنهاد می شود که تا قبل از اینکه طرح به مرحله داوری و دفاع برسد و تصویب شود، عنوان طرح مورد نظر در یک سامانه یا سامانه پژوهشی ثبت شود که بقیه محققین هم اطلاع پیدا کنند و تکراری بودن را بررسی کنند. طبیعی است که وقتی که یک عنوان در دانشگاهی ثبت شود، عنوانی که بعد از آن بیاید، اجازه ثبت نخواهد داشت و به عنوان پژوهش تکراری محسوب می شود.

۱۴- در حوزه کووید-۱۹ بهتر است که بانک سوالات و ایده های پژوهشی تشکیل شود. اولویت بندی و نیازهای پژوهشی از که از سوی دانشگاه ها و همچنین وزارت بهداشت اعلام می شود برای انتخاب طرح های این حوزه می تواند مهم باشد.

۱۵- مسئول سامانه طرح ها، حتماً زمان بندی مراحل انجام پژوهش و گزارش های مربوطه را کنترل کنند، گاهی ثبت یک طرح ممکن است مانع انجام طرح های دیگر شود. در این صورت بهتر است که طرح از نظر زمانبندی کنترل شود.

۱۶- در انجام پروژه های تعیین اثربخشی داروهای موجود یا روش های درمانی یا تولید داروی جدید، پیشنهاد می شود محققین درجه بندی شوند تا در صورت داشتن سوابق و امتیازات کافی بتوانند وارد چنین تحقیقاتی شوند. در بسیاری از اوقات، موضوع بسیار خوب و مناسب است، پروپوزال به خوبی نوشته شده است، متدلوژی دقیق و درست است، موضوع با رشته تحصیلی محقق مطابقت دارد، اما محقق توان اجرای چنین پروژه ای را ندارد. پیشنهاد می شود که محققین برای چنین پروژه هایی درجه بندی شوند و به رزومه پژوهشی پژوهشگران در این حوزه توجه ویژه شود. بهتر است از پژوهشگرانی که برجسته هستند حمایت شود.